ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
MARCO DARMON
της 2ας Μαΐου 1991 *

Κύριε Πρόεδρε,
κύριοι δικαστές,

1. Η αγορά των γαλακτοκομικών προϊόντων αποτελεί το αντικείμενο πολύπλοκης ρυθμίσεως η οποία αποσκοπεί, μεταξύ άλλων, στη συγκράτηση των σημαντικών διαρθρωτικών πλεονασμάτων της παραγωγής λαμβάνοντας συγχρόνως υπόψη την ιδιαίτερη κατάσταση ορισμένων κατηγοριών παραγωγών.

2. Τα κύρια στοιχεία αυτής της ρυθμίσεως, όσον αφορά την υπό κρίση υπόθεση, είναι:

— οι ποσότητες αναφοράς ή « γαλακτοκομικές ποσοστώσεις », που επιβάλλονται τόσο στους παραγωγούς όσο και στους αγοραστές των προϊόντων τους, δηλαδή στα γαλακτοκομεία· κάθε υπέρβαση των γαλακτοκομικών ποσοστώσεων γεννά υποχρέωση καταβολής εισφοράς, η οποία αποκαλείται « συμπληρωματική » διότι προστίθεται στην εισφορά συνυπευθυνότητας και οφείλεται είτε από τον παραγωγό (εναλλακτική λύση Α) είτε από τον αγοραστή (εναλλακτική λύση Β), αναλόγως της αποφάσεως του ενδιαφερομένου κράτους μέλους· το σύνολο των ποσοτήτων αναφοράς, το οποίο καθορίζεται λαμβανομένης ως βάση της παραγωγής που είχε επιτραπεί για το 1981, δεν μπορεί να υπερβεί σε κάθε κράτος μέλος μια ορισμένη συνολική ποσότητα, η οποία ονομάζεται « εγγυημένη ποσότητα »·

— η « εθνική εφεδρική ποσότητα », η οποία σχηματίζεται σε κάθε κράτος μέλος εντός της εγγυημένης ποσότητας με σκοπό, μεταξύ άλλων, τη δυνατότητα χορηγήσεως ειδικών ποσοτήτων αναφοράς σε ορισμένες κατηγορίες παραγωγών οι οποίοι, λαμβανομένης υπόψη της ιδιαίτερης καταστάσεώς τους, ζημιώνονται από την εφαρμογή του κριτηρίου της παραγωγής του 1981: στους νέους γεωργούς, στους παραγωγούς που εφαρμόζουν αναπτυξιακό πρόγραμμα ή των οποίων η παραγωγή επηρεάστηκε αισθητά από εξαιρετικό γεγονός που συνέβη πριν ή κατά τη διάρκεια του έτους αναφοράς.

3. Οι ποσότητες αναφοράς μπορούν να μεταβιβαστούν εν όλω ή εν μέρει από έναν παραγωγό σε άλλον ή από έναν αγοραστή σε άλλον, υπό τους όρους που προβλέπει το άρθρο 7 του κανονισμού (ΕΟΚ) 857/84 του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1984 [1], που τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 590/85 του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 1985 [2], του οποίου οι διατάξεις που ενδιαφέρουν στην παρούσα διαδικασία είναι οι ακόλουθες:

« *Άρθρο 7*

1. Σε περίπτωση πώλησης, εκμίσθωσης ή κληρονομικής μεταβίβασης μιας εκμετάλλευσης, η αντίστοιχη ποσότητα αναφοράς μεταβιβάζεται εν όλω ή εν μέρει στον αγοραστή, το μισθωτή ή τον κληρονόμο σύμφωνα με τις λεπτομέρειες που θα καθοριστούν.

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

1 — Κανονισμός περί γενικών κανόνων εφαρμογής της εισφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 5γ του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων (ΕΕ L 90, σ. 13).

2 — ΕΕ L 68, σ. 1.

(...)

2. Στα πλαίσια της εναλλακτικής λύσης Β, αν ο αγοραστής υποκαταστήσει εν όλω ή εν μέρει έναν ή περισσότερους αγοραστές, η ετήσια ποσότητα αναφοράς του καθορίζεται:

— για το τέλος της τρέχουσας δωδεκάμηνης περιόδου, λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο ή μέρος των ποσοτήτων αναφοράς au prorata του χρονικού διαστήματος που υπολείπεται,

— για την επόμενη δωδεκάμηνη περίοδο, λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο ή τμήμα των ποσοτήτων αναφοράς των αγοραστών τους οποίους υποκαθιστά.

3. Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέψουν ότι ένα μέρος των εν λόγω ποσοτήτων προστίθεται στην εφεδρική ποσότητα που αναφέρεται στο άρθρο 5 ή, ενδεχομένως, στην εφεδρική ποσότητα που αναφέρεται στο άρθρο 6, παράγραφος 3.

(...) »

4. Το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου επέλεξε την εναλλακτική λύση Β και εξέδωσε, στις 7 Ιουλίου 1987, κανονισμό του οποίου το άρθρο 9, πρώτο εδάφιο, ορίζει ότι, « όταν ένας προμηθευτής αλλάζει αγοραστή, ποσότητα αντίστοιχη προς αυτή που έχει χορηγηθεί στον προμηθευτή κατ' εφαρμογή των άρθρων 3, 5, 6, 8 και 13 του παρόντος κανονισμού αφαιρείται από την ποσότητα αναφοράς του πρώτου αγοραστή και προστίθεται κατά το 90 % στην ποσότητα αναφοράς του νέου αγοραστή και κατά το 10 % στην εθνική εφεδρική ποσότητα που προβλέπεται στο άρθρο 4 του παρόντος κανονισμού ».

5. Δεκατρείς γαλακτοπαραγωγοί εγκατεστημένοι στο Μεγάλο Δουκάτου του Λουξεμβούργου αποφάσισαν να παραδίδουν στη γεωργική ένωση Procola την παραγωγή που πωλούσαν έως τότε στην ανταγωνίστριά της επιχείρηση Luxlait. Με αποφάσεις της 22ας Φεβρουαρίου 1988, ο Υφυπουργός Γεωργίας αρνήθηκε να μεταβιβάσει στην Procola ακέραια τη βασική ποσότητα αναφοράς όσον αφορά τις παραδόσεις γάλακτος των εν λόγω παραγωγών και την συμπληρωματική ατομική ποσότητα αναφοράς ένδεκα από τους ανωτέρω παραγωγούς.

6. Κατά των αποφάσεων αυτών ασκήθηκε προσφυγή ενώπιον του Conseil d'Etat του Μεγάλου Δουκάτου του Λουξεμβούργου, το οποίο υπέβαλε στο Δικαστήριο δύο ερωτήματα, ζητώντας κατ' ουσίαν να πληροφορηθεί:

— με το πρώτο ερώτημα, αν η προαναφερθείσα διάταξη του άρθρου 7, παράγραφος 3, έχει εφαρμογή « στην περίπτωση της αλλαγής του αγοραστή της παραγωγής ενός παραγωγού »,

— με το δεύτερο ερώτημα, μήπως, στην περίπτωση αυτή, η οριστική ματαβίβαση στην εθνική εφεδρική ποσότητα του 10 % της ποσοστώσεως αντιβαίνει τόσο στις διατάξεις των άρθρων 39 και 110 της Συνθήκης ΕΟΚ όσο και στην αρχή της ελεύθερης επιλογής του οικονομικού εταίρου.

7. Το Δικαστήριο δεν χρειάζεται να ασχοληθεί επί μακρόν με το πρώτο ερώτημα. Αντίθετα προς ό,τι υποστηρίζουν οι προσφεύγοντες των κυρίων δικών, η παράγραφος 3 του άρθρου 7 δεν έχει εφαρμογή μόνο στις περιπτώσεις « πωλήσεως, εκμισθώσεως ή κληρονομικής μεταβιβάσεως μιας εκμεταλλεύσεως », οι οποίες προβλέπονται στην παράγραφο 1 του άρθρου αυτού, αλλά και στις περιπτώσεις της παραγράφου 2, ήτοι στις περιπτώσεις υποκαταστάσεως αγοραστή, χωρίς να απαιτείται να γίνει διάκριση αναλόγως του αν η υποκατάσταση αυτή προήλθε από πρωτοβουλία του

αγοραστή, από εκχώρηση, συγχώνευση ή συγκέντρωση π. χ., ή από πρωτοβουλία του παραγωγού, ο οποίος, κατά τη λήξη της συμβάσεως που τον συνέδεε με ορισμένο γαλακτοκομείο, αποφασίζει να αλλάξει αγοραστή.

8. Καταρχάς, δύο παρατηρήσεις επί του κειμένου.

9. Στις 31 Μαρτίου 1984, το Συμβούλιο, προσθέτοντας με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 856/84 το άρθρο 5γ στον κανονισμό (ΕΟΚ) 804/68, το οποίο καθιέρωνε τη συμπληρωματική εισφορά και προέβλεπε τις εναλλακτικές λύσεις Α και Β, περιέλαβε στον κανονισμό 857/84, ο οποίος θεσπίστηκε για την εφαρμογή της εν λόγω εισφοράς, το άρθρο 7 στην πρώτη διατύπωσή του. Το κείμενο αυτό περιλάμβανε δύο παραγράφους, οι οποίες, επίσης, αφορούσαν αντιστοίχως η μεν πρώτη την «περίπτωση πωλήσεως, εκμισθώσεως ή κληρονομικής μεταβιβάσεως μιας εκμεταλλεύσεως», η δε δεύτερη την περίπτωση κατά την οποία ο αγοραστής «στα πλαίσια της εναλλακτικής λύσης Β [υποκαθιστά] εν όλω ή εν μέρει έναν ή περισσότερους αγοραστές». Μετά τις δύο αυτές παραγράφους ακολουθούσε όχι μια παράγραφος 3 αλλά ένα τελευταίο *εδάφιο*, το οποίο είχε την εξής διατύπωση: «Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέψουν ότι ένα μέρος των ποσοτήτων προστίθεται στην εφεδρική ποσότητα που αναφέρεται στο άρθρο 5.» Δεν είναι δυνατόν να υποστηριχθεί βασίμως ότι η τελευταία αυτή διάταξη δεν είχε εφαρμογή στην περίπτωση της παραγράφου 2.

10. Το άρθρο 7 τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 590/85. Η έκτη αιτιολογική σκέψη του εν λόγω κανονισμού δικαιολογεί την τροποποίηση αυτή με την ανάγκη να ληφθεί υπόψη η κατάσταση ορισμένων μισθωτών των οποίων λήγει η σύμβαση μισθώσεως και ορισμένων παραγωγών των οποίων η κατάσταση επηρεάζεται από τη μεταβίβαση του συνόλου ή μέρους της εκμεταλλεύσεώς τους προς το Δημόσιο ή τη μεταβίβαση γαιών για λόγους κοινής ωφελείας. Εδώ δεν τίθεται θέμα εξαιρέσεως των περιπτώσεων υποκαταστάσεως αγοραστή από το πεδίο εφαρμογής των διατάξεων περί προσαρμογής των ποσοστώσεως προς όφελος της εθνικής εφεδρικής ποσότητας.

11. Επί πλέον, όπως παρατηρούν τόσο η Κυβέρνηση του Λουξεμβούργου όσο και η Επιτροπή, η εφαρμογή της παραγράφου 3 του άρθρου 7 στις περιπτώσεις της παραγράφου 2 προβλέπεται ρητώς από το άρθρο 6 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1371/84 της Επιτροπής, της 16ης Μαΐου 1984[3], το οποίο προβλέπει ότι,

«σε περίπτωση εφαρμογής της εναλλακτικής λύσης Β, η ποσότητα αναφοράς του αγοραστή προσαρμόζεται κυρίως για να ληφθούν υπόψη:

(...)

δ) οι περιπτώσεις υποκατάστασης που αναφέρονται στο άρθρο 7 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΟΚ) 857/84, *συμπεριλαμβανομένης της περίπτωσης που οι παραγωγοί αλλάζουν αγοραστή*»[4].

12. Η νομολογία του Δικαστηρίου έχει ήδη αναγνωρίσει τις συνέπειες της διατάξεως αυτής. Η Επιτροπή ορθότατα παραπέμπει συναφώς στην απόφαση του Δικαστηρίου της 25ης Νοεμβρίου 1986, Klensch[5], η οποία υπενθυμίζει ότι

«το άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 857/84, σε συνδυασμό με το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο δ, του κανονισμού 1371/84 της Επιτροπής, της 16ης Μαΐου 1984, για τον καθορισμό των λεπτομερειών εφαρμογής της συμπληρωματικής εισφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 5γ του κανονισμού 804/68 (...) ορίζει ότι, σε περίπτωση εφαρμογής της εναλλακτικής λύσεως Β, η ποσότητα αναφοράς του αγοραστή προσαρμόζεται για να ληφθούν υπόψη, μεταξύ άλλων, περιπτώσεις όπου οι παραγωγοί αλλάζουν αγοραστή, υπό την επι-

3 — ΕΕ L 132, σ. 11. Οι διατάξεις του εν λόγω κανονισμού όσον αφορά το υπό κρίση ζήτημα περιελήφθησαν ακέραιες στον κανονισμό (ΕΟΚ) 1546/88 της 3ης Ιουνίου 1988 (ΕΕ L 139, σ. 12).

4 — Η υπογράμμιση δική μου.

5 — Υποθέσεις 201/85 και 202/85, Συλλογή 1986, σ. 3477.

φύλαξη της ευχέρειας των κρατών μελών να ορίζουν ότι μέρος των εν λόγω ποσοτήτων προστίθεται στην εφεδρική ποσότητα που αναφέρει το άρθρο 5 του κανονισμού 857/84 (εθνική εφεδρική ποσότητα)»[6].

13. Το δεύτερο ερώτημα που υπέβαλε το Conseil d'Etat του Λουξεμβούργου θέτει ένα λεπτότερο πρόβλημα. Θα πρέπει να εξεταστεί αν με το ερώτημα αυτό ζητείται από το Δικαστήριο απλώς να ερμηνεύσει τους κοινοτικούς κανόνες που μνημονεύει ή και να εκτιμήσει το κύρος του άρθρου 7, παράγραφος 3, ενόψει των κανόνων αυτών, καθόσον επιτρέπει να προστίθεται οριστικώς μέρος των εν λόγω ποσοστώσεων στην εθνική εφεδρική ποσότητα.

14. Ο οριστικός χαρακτήρας της κατανομής των ποσοστώσεων είναι σύμφωνος με τη λογική του άρθρου 7, παράγραφος 3, όπως ερμηνεύθηκε ανωτέρω. Η εθνική εφεδρική ποσότητα έχει προβλεφθεί για να μετριάζεται η αυστηρότητα του συστήματος των γαλακτοκομικών ποσοστώσεων, ώστε να μπορεί να λαμβάνεται υπόψη η κατάσταση ορισμένων ιδιαιτέρων κατηγοριών παραγωγών. Είναι δυνατόν να αφαιρεθούν από τους παραγωγούς αυτούς, π.χ. τους νέους καλλιεργητές που άρχισαν τη δραστηριότητά τους μετά τις 31 Δεκεμβρίου 1980[7], οι ειδικές ποσότητες αναφοράς, οι οποίες τους χορηγήθηκαν από την εθνική εφεδρική ποσότητα, μόνο και μόνο για να αποδοθούν οι αρχικές ποσοστώσεις στους ενδιαφερομένους παραγωγούς; Ασφαλώς όχι, διότι αυτό θα καθιστούσε επισφαλή τη βιωσιμότητα της εκμεταλλεύσεώς τους, πράγμα αντίθετο προς τη ratio legis. Ακριβώς για τον λόγο αυτό, όπως παρατηρεί η Κυβέρνηση του Λουξεμβούργου, οι κοινοτικοί κανονισμοί δεν προβλέπουν κανένα χρονικό όριο όσον αφορά τη μεταβίβαση μέρους των ποσοτήτων αναφοράς στην εθνική εφεδρική ποσότητα.

6 — Σκέψη 19.

7 — Άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 857/84.

15. Υπ' αυτήν, επομένως, την έννοια, με το δεύτερο ερώτημα τίθεται το ζήτημα του κύρους του άρθρου 7, παράγραφος 3. Κατά τα λοιπά, όσον αφορά το κατώτατο όριο 10 % που προβλέπει η νομοθεσία του Λουξεμβούργου, το ερώτημα πρέπει να θεωρηθεί ως ερώτημα σχετικό με την ερμηνεία των ως άνω κανόνων και αρχών. Θα εξετάσω διαδοχικά τα δύο αυτά σημεία.

16. Όσον αφορά το κύρος του προαναφερθέντος άρθρου 7, δεν θα λάβω καθόλου υπόψη μου την αναφορά στο άρθρο 110 της Συνθήκης. Όπως ορθώς παρατηρεί η Κυβέρνηση του Λουξεμβούργου, το άρθρο αυτό δεν έχει καμία σχέση με το υπό κρίση ζήτημα, δεδομένου ότι αφορά την κοινή εμπορική πολιτική έναντι των τρίτων χωρών. Οι ίδιοι οι προσφεύγοντες των κυριών δικών αναφέρουν ότι το σύνολο της ποσότητας γάλακτος που παράγουν μεταποιείται στη Γερμανία και διατίθεται στη γερμανική αγορά.

17. Το άρθρο 39, του οποίου γίνεται επίκληση, αποσκοπεί στην εξασφάλιση δικαίου βιοτικού επιπέδου στους παραγωγούς γεωργικών προϊόντων. Δεν μπορεί, ωστόσο, να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αποβλέπει στη διαιώνιση ορισμένων υφισταμένων καταστάσεων σε βάρος της ασκήσεως μιας δυναμικής γεωργικής πολιτικής. Κανείς δεν υποχρεώνει τους παραγωγούς να αλλάξουν αγοραστή. Εάν το πράξουν, είναι διότι προεξοφλούν την ύπαρξη κέρδους το οποίο μπορεί να δικαιολογήσει, ενόψει των σκοπών που επιδιώκονται με την κοινή γεωργική πολιτική και της ευρείας εξουσίας εκτιμήσεως που έχει αναγνωριστεί στα κοινοτικά όργανα στον τομέα αυτόν[8], τη λήψη μέτρων αλληλεγγύης προς άλλους παραγωγούς οι οποίοι χρειάζονται υποστήριξη. Ορθώς η Επιτροπή παρατηρεί ότι οι διατάξεις του άρθρου 7, παράγραφος 3, αποσκοπούν σε αναδιανομή υπέρ των παραγωγών οι οποίοι πρέπει να υποστηριχθούν κατά προτεραιότητα. Εξάλλου, το

8 — Απόφαση της 11ης Μαρτίου 1987, υποθ. 279/84, 280/84, 285/84 και 286784, Rau κατά Επιτροπής (Συλλογή 1987, σ. 1069, σκέψη 14)· απόφαση της 21ης Μαρτίου 1991, υπόθ. C-359/89, Safa (Συλλογή 1991, σ. I-1677, σκέψη 16).

άρθρο 39, παράγραφος 1, στοιχείο β, της Συνθήκης ΕΟΚ αφορά και τους παραγωγούς αυτούς. Συνεπώς, η διάταξη αυτή, η οποία δεν μπορεί να ερμηνευθεί ως αντίθετη προς την επικρινόμενη οριστική διαμόρφωση της κατανομής των ποσοτήτων αναφοράς, δεν επηρεάζει το κύρος του άρθρου 7, παράγραφος 3, του κανονισμού 857/84.

18. Για τους ίδιους λόγους, το κύρος της διατάξεως αυτής δεν φαίνεται να θίγεται από την ως άνω αρχή της ελεύθερης επιλογής του οικονομικού εταίρου. Στη νομολογία του Δικαστηρίου δεν αναφέρεται καμία αρχή με τη διατύπωση αυτή [9]. Ασφαλώς, η αρχή αυτή αποτελεί μία από τις εκφάνσεις της αρχής της ελεύθερης ασκήσεως των οικονομικών ή επαγγελματικών δραστηριοτήτων, η οποία περιλαμβάνεται μεταξύ των γενικών αρχών του κοινοτικού δικαίου [10]. Πράγματι, η δυνατότητα επιλογής κάποιου επιχειρηματία δεν επηρεάζεται μεν από το άρθρο 7, παράγραφος 3, του κανονισμού 857/84, αντιθέτως, όμως, περιορίζεται αυτη καθαυτή η ελευθερία αλλαγής του αντισυμβαλλομένου, η οποία αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση της ελεύθερης ασκήσεως της οικονομικής δραστηριότητας. Φαίνεται, ωστόσο, ότι ο περιορισμός αυτός μπορεί να δικαιολογηθεί.

19. Θα παρατηρήσω ότι το Δικαστήριο, ήδη με την απόφαση Schräder, έκρινε ότι

« τόσο το δικαίωμα ιδιοκτησίας όσο και η ελεύθερη άσκηση των επαγγελματικών δραστηριοτήτων (...) δεν αποτελούν (...) απόλυτα προνόμια, αλλά πρέπει να λαμβάνονται υπόψη σε σχέση με τη λειτουργία τους μέσα στην κοινωνία. Κατά συνέπεια, μπορούν να επιβληθούν περιορισμοί στη χρήση του δικαιώματος κυριότητος και στην ελεύθερη άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας, ιδίως στο πλαίσιο κοινής οργανώσεως αγοράς, υπό την προϋπόθεση ότι οι περιορισμοί αυτοί ανταποκρίνονται πάντοτε στους σκοπούς γενικού συμφέροντος που επιδιώκει η Κοινότητα και δεν αποτελούν, ενόψει του επιδιωκομένου σκοπού, υπέρμετρη και επαχθή επέμβαση που θα προσέβαλε αυτή την ίδια την ουσία των έτσι διασφαλιζομένων δικαιωμάτων » [11].

20. Όπως μόλις υπογράμμισα, η δυνατότητα να προστίθεται οριστικώς μέρος της προηγουμένης ποσότητας αναφοράς στην εθνική εφεδρική ποσότητα αποβλέπει στη διόρθωση των αρνητικών επιπτώσεων τις οποίες έχει αναπόφευκτα η αυστηρή εφαρμογή του συστήματος των γαλακτοκομικών ποσοστώσεων έναντι ορισμένων γαλακτοπαραγωγών, οι οποίοι μπορούν, και αυτοί, να επικαλεστούν τόσο το άρθρο 39 της Συνθήκης ΕΟΚ όσο και την αρχή της ελεύθερης ασκήσεως της οικονομικής δραστηριότητας. Αυτή η δυνατότητα δεν φαίνεται να συνιστά « υπέρμετρη και επαχθή επέμβαση » η οποία προσβάλλει « την ίδια την ουσία των έτσι διασφαλιζομένων δικαιωμάτων ». Στην υπόθεση Eridania [12], στην οποία επικρινόταν, ενόψει αυτής της αρχής, η καθιέρωση βασικών ποσοστώσεων για τη ζάχαρη, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι

« μια επιχείρηση δεν μπορεί να επικαλείται κεκτημένο δικαίωμα επί της διατηρήσεως πλεονεκτήματος, που απορρέει υπέρ αυτής από την εγκαθίδρυση κοινής οργανώσεως αγοράς και του οποίου απήλαυε σε ορισμένη στιγμή, Συνεπώς, η μείωση ενός τέτοιου πλεονεκτή-

9 — Έστω και αν η ύπαρξή της υπονοείται σε πολλές υποθέσεις που αφορούν το άρθρο 86 της Συνθήκης ΕΟΚ· βλ. π. χ. απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 1979, υπόθ. 85/76, Hoffman-La Roche κατά Επιτροπής (Rec. 1979, σ. 461, σκέψη 80).

10 — Απόφαση της 13ης Δεκεμβρίου 1979, υπόθ. 44/79, Hauer (Rec. 1979, σ. 3727, σκέψη 32)· απόφαση της 11ης Ιουλίου 1989, υπόθ. 265/87, Schräder (Συλλογή 1989, σ. 2237, σκέψη 15).

11 — Σκέψη 15.

12 — Απόφαση της 27ης Σεπτεμβρίου 1979, υπόθ. 230/78 (Rec. 1979, σ. 2749).

ματος δεν μπορεί να θεωρείται ως προσβολή θεμελιώδους δικαιώματος » [13].

21. Αν η ίδια η πρόσθεση ορισμένου μέρους της προηγουμένης ποσότητας αναφοράς στην εθνική εφεδρική ποσότητα δεν φαίνεται να είναι κατακριτέα, θα πρέπει, ωστόσο, αυτή η μερική αναδιανομή των ποσοστώσεων στο εσωτερικό της εγγυημένης ποσότητας κάθε κράτους μέλους μέσω της εθνικής εφεδρικής ποσότητας να μην θέτει σε ουσιαστικό κίνδυνο, πέραν του αναγκαίου για την εξασφάλιση μιας θεμιτής αλληλεγγύης μέσω της αναδιανομής, την ομαλή ανάπτυξη των γαλακτοπαραγωγών μονάδων. Εδώ ακριβώς τίθεται το ζήτημα της εκτιμήσεως του κατωτάτου ορίου 10 % που προκύπτει όχι από την κοινοτική νομοθεσία αλλά από εθνικό νομοθετικό κείμενο.

22. Μια εθνική ρύθμιση, καθορίζοντας ένα τέτοιο κατώτατο όριο, οφείλει, καταρχάς, σύμφωνα με τις επιταγές του άρθρου 40, παράγραφος 3, της Συνθήκης ΕΟΚ και, γενικότερα, δυνάμει της γενικής αρχής της ισότητας, η οποία περιλαμβάνεται μεταξύ των θεμελιωδών αρχών του κοινοτικού δικαίου, να αποκλείει κάθε διάκριση μεταξύ παραγωγών [14]. Επιπλέον, θα πρέπει να τηρεί την αρχή της αναλογικότητας.

23. Όσον αφορά το πρώτο σημείο δεν απαιτούνται ιδιαίτερα σχόλια. Μια εσωτερική ρύθμιση όπως η υπό κρίση, εφόσον ισχύει για κάθε υποκατάσταση αγοραστή, χωρίς να εξετάζεται η ταυτότητα των εμπλεκομένων παραγωγών ή γαλακτοκομείων, και πράγματι εφαρμόζεται κατά τον τρόπο αυτόν, δεν φαίνεται να συνεπάγεται διακρίσεις μεταξύ παραγωγών.

24. Το δεύτερο σημείο είναι αναμφισβήτητα πιο λεπτό. Δεν μπορεί να αποκλεισθεί το ενδεχόμενο ο καθορισμός ενός υψηλού κατωτάτου ορίου να παρακωλύσει σοβαρά την άσκηση της επίδικης οικονομικής δραστηριότητας. Συνεπώς, εναπόκειται στον εθνικό νομοθέτη να τηρήσει, αποφασίζοντας να κάνει χρήση της δυνατότητας που του προσφέρει το άρθρο 7 του κανονισμού 857/84, τόσο την προαναφερθείσα αρχή όσο και τις αρχές που απορρέουν από τα άρθρα 39 και 40, παράγραφος 3, της Συνθήκης ΕΟΚ [15]. Κατά συνέπεια, οι θεσπιζόμενοι περιορισμοί των αρχών αυτών δεν πρέπει να βαίνουν πέραν του απολύτως αναγκαίου για την επίτευξη των επιδιωκομένων σκοπών.

25. Στον εθνικό δικαστή εναπόκειται να ελέγξει κατά πόσον η θέσπιση του κατωτάτου ορίου 10 % είναι σύμφωνη προς την αρχή της αναλογικότητας. Πρέπει, συγκεκριμένα να εξεταστεί η δομή της επίδικης αγοράς. Αν η αγορά αυτή χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη έντονου ανταγωνισμού μεταξύ γαλακτοκομείων, τα οφέλη που θα μπορούσε ένας γαλακτοπαραγωγός να αποκομίσει από την υποκατάσταση αγοραστών δεν πρέπει να περιορίζονται σοβαρά εξ αιτίας της αφαιρέσεως σημαντικού μέρους της ποσοστώσεώς του υπέρ της εθνικής εφεδρικής ποσότητας. Ο εθνικός δικαστής, ο οποίος είναι σε θέση να προβεί στην οικονομική αυτή ανάλυση, πρέπει να λάβει υπόψη του τον αριθμό των γαλακτοκομείων στην αγορά, συμπεριλαμβανομένων των γαλακτοκομείων που είναι εγκατεστημένα σε άλλα κράτη μέλη, και τον βαθμό του ανταγωνισμού στην αγορά αυτή και, κυρίως, να συγκρίνει την έκταση της αναδιαρθρώσεως των ποσοτήτων αναφοράς την οποία επιβάλλει η εθνική νομοθεσία προς τα πλεονεκτήματα που παρέχει στους παραγωγούς η υποκατάσταση των αγοραστών, προκειμένου να ελέγξει μήπως το θεσπισθέν ποσοστό επηρεάζει αισθητά τους όρους του ανταγωνισμού μεταξύ των διαφόρων γαλακτοκομείων. Πρέπει επίσης

13 — Σκέψη 22.

14 — Αποφάσεις της 19ης Οκτωβρίου 1977, υποθ. 117/76 και 16/77, Ruckdeschel (Rec. 1977, σ. 1753), και υποθ. 124/76 και 20/77, Pont-à-Mousson (Rec. 1977, σ. 1795).

15 — Απόφαση της 11ης Ιουλίου 1989, υποθ. 196/88, 197/88 και 198/88, Cornée (Συλλογή 1989, σ. 2309)· προαναφερθείσα απόφαση της 25ης Νοεμβρίου 1986, Klensch, σκέψη 10· απόφαση της 13ης Ιουλίου 1989, υπόθ. 5/88, Wachauf (Συλλογή 1989, σ. 2609, σκέψη 19).

να ελέγξει αν η αφαίρεση μέρους της ποσότητας αναφοράς υπέρ της εθνικής εφεδρικής ποσότητας εφαρμόζεται σε *κάθε* υποκατάσταση αγοραστών, όπως φαίνεται ότι συμβαίνει στο πλαίσιο της νομοθεσίας του Λουξεμβούργου, ή αν αυτή η αφαίρεση εφαρμόζεται σε μία μόνο υποκατάσταση εντός ορισμένης περιόδου.

26. Ενόψει των ανωτέρω παρατηρήσεων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει ως εξής:

« 1) Το άρθρο 7, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΟΚ) 857/84 του Συμβουλίου, όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 590/85 του Συμβουλίου, πρέπει να ερμηνευθεί, σε συνδυασμό προς το άρθρο 6 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1371/84 της Επιτροπής που ίσχυε την εποχή των πραγματικών περιστατικών, υπό την έννοια ότι εφαρμόζεται στις περιπτώσεις υποκαταστάσεως αγοραστή, συμπεριλαμβανομένων των περιπτώσεων στις οποίες η υποκατάσταση οφείλεται σε πρωτοβουλία των παραγωγών, και μολονότι η προσαρμογή των ποσοτήτων αναφοράς που προκύπτει από την υποκατάσταση είναι οριστική.

2) Από την εξέταση της προαναφερθείσας διατάξεως δεν προέκυψαν στοιχεία ικανά να επηρεάσουν το κύρος της.

3) Στον εθνικό δικαστή εναπόκειται να εξετάσει αν, κάνοντας χρήση των εξουσιών που αναγνωρίζονται στα κράτη μέλη από το προαναφερθέν άρθρο 7, παράγραφος 3, η εθνική νομοθεσία τηρεί την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων, η οποία θεσπίζεται από το άρθρο 40, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΟΚ και την αρχή της αναλογικότητας. Επί του τελευταίου αυτού σημείου, ο εθνικός δικαστής οφείλει να λάβει υπόψη του τον αριθμό των αγοραστών στην επίδικη αγορά, συμπεριλαμβανομένων των αγοραστών που είναι εγκατεστημένοι σε άλλα κράτη μέλη, και τον ανταγωνισμό που υφίσταται μεταξύ των αγοραστών αυτών, να συγκρίνει το όφελος που συνεπάγεται για τον παραγωγό η υποκατάσταση αγοραστών με το επακόλουθο μειονέκτημα της προσαρμογής της ποσότητας αναφοράς και, τέλος, να εξετάσει αν η προσαρμογή αυτή εφαρμόζεται ή όχι στις διαδοχικές υποκαταστάσεις αγοραστών ανεξαρτήτως της διάρκειας της περιόδου εντός της οποίας πραγματοποιούνται οι εν λόγω υποκαταστάσεις. »